

REMISSYTTRANDE
2017-08-18
Dnr 0125/17
Er referens: U2017/00732/F

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande över Ny ordning för att främja god sed och hantera oredlighet i forskning (SOU2017:10)

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått rubricerade betänkande på remiss och yttrar följande.

Brå tillstyrker i stora drag förslagen men ser också behov av ytterligare klarlägganden och överväganden.

Behov av ytterligare klarlägganden och överväganden

Brå instämmer i flera delar av problem- och behovsbeskrivningen. Myndigheten delar också bedömningen att det behövs en nyordning där forskningsutförare vid såväl lärosäten som vid andra offentliga forskningsmiljöer blir skyldiga att anmäla oredlighet i forskning till en oberoende instans, som utreder misstankarna och avgör i ärendena. Myndigheten delar också bedömningen att det behövs en rättsäker ordning genom möjligheter till överprövning, med avgörande i någon form av högre instans. Men bland annat på nedan beskrivna punkter finner Brå att de lagda förslagen är mindre väl avvägda, behöver justeras och utvecklas eller att andra lösningar behöver övervägas.

Oredlighet i forskningen definieras och definitionen förs in i den föreslagna regleringen, men det klargörs inte vad som närmare är respektive inte är fabricering, förfalskning respektive plagiat. Det är en avgörande del av regleringen och för att den ska kunna fungera vägledande för de som blir skyldiga att anmäla och kunna tillämpas och överklagas, måste det råda elementär klarhet i vad begreppen innebär.

När det gäller omfattningen av ärenden att hantera i den nya ordning utgår utredningen från dagens ordning som är avgränsad till att omfatta forskningen vid lärosätena. Men den föreslagna nyordningen innebär att även andra offentliga forskningsutförare blir skyldiga att anmäla misstänkt oredlighet i den egna verksamheten, samt att vem som helst även anonymt kan anmäla all forskning som omfattas av ordningen. En del av de forskningsutförare som då skulle omfattas är mycket uppmärksammade i offentligheten och har ständigt att hantera utomstående som ifrågasätter verksamheten, kräver information, begär ut handlingar och beslut osv. Det innebär att den ärendemängd som nyordningen skulle kunna resultera i kan komma att bli betydligt större än vad som indikeras i utredningen – och därmed kan komma att generera betydligt mer arbete för både forskningsutförarna som ska tillhandahålla uppgifter i ärendena och för den föreslagna nämnd som ska utreda och avgöra ärendena. Det innebär vidare att det det vore motiverat med nya överväganden som utgår från betydligt större ärendemängder och mer betungade arbetsuppgifter för de berörda, vilket mycket väl skulle kunna aktualisera andra uppslag till lösningar än de som presenteras i betänkandet.

Förslagen innebär att uppgiften att ta emot anmälningar om oredlighet och utreda och avgöra ärendena förläggs till en ny nämnd, samt att överklaganden avgörs i förvaltningsdomstol. För att klara av sin uppgift ska den föreslagna nämnden ha kompetens i vetenskaplig verksamhet och beträffande juridiken i sammanhanget. Brå kan konstatera att utredningens genomgång i dessa delar inte berör det faktum att det redan finns en nämndordning med den typen av kompetens och med näraliggande ansvar, nämligen de regionala etikprövningsnämnderna med den högre instansen den centrala etikprövningsnämnden. Brå menar att överväganden om att inrätta nya instanser behöver inbegripa överväganden om vilka instanser som redan finns och vad de kan, eller inte kan, komma att få för roll i en nyordning.

En annan sak som förbigås i utredningen är att oredlighet i forskningen i de enskilda fallen även kan handla om gärningar som är belagda med straffansvar eller som bryter mot andra regler, som därmed i en eller annan form ska hanteras av rättsväsendet. Det behöver övervägas hur hanteringen av misstankar om sådana fall relaterar till den nu föreslagna hanteringen och ordningen.

Detta yttrande avges av ställföreträdande generaldirektör Björn Borschos, efter föredragning av verksamhetschefen Erik Grevholm.

Björn Borschos

Erik Grevholm